

KÖNYVEKRŐL

Röviden új külföldi könyvekről

MALINVAUD, E.: *Leçons de théorie micro-économique*. (Mikroökgazdaságtani elmélet.) Paris, 1969. Dunod. 269 p.

A „Statisztika és Gazdasági Programok” elnevezésű sorozatban, amelyet a Dunod kiadó bocsát közre, ez a harmadik mikroökgazdaságtan a Henderson-Quandt és az Abraham-Thomas féle „Mikroökgazdaságtan”-ok mellett. Az olvasóban ezért önkéntelenül felmerül a kérdés: miben különbözik Malinvaud könyve a többi hasonló tárgyú munkáktól.

A kiindulás azonos: először a fogyasztó (haszon függvény, kardinális és ordinális haszon fogalom, fogyasztói egyensúly, keresleti függvény) és a termelő viselkedését tárgyalja (termelési és költség függvények, a vállalat kereslete és kínálata, rövidtávú és hosszútávú döntések).

Ezután az optimum fogalmát tárgyalja. A Pareto-féle optimumból indul ki. Ezt nevezi a „maximális társadalmi hozam” helyzetének. Ebből vezeti le az elosztás és a termelés optimumát.

Ezután tárgyalja az általános egyensúlyt tökéletes verseny esetében, majd a tökéletlen (monopolisztikus) versenyt. A tökéletlen verseny különböző modelljei közül a játékelméleti leírást alkalmazza, vagyis azt az esetet, amikor mindegyik monopolista vállalatának figyelembevételével dönt, hogy a többi monopolista vállalatok különböző meghatározott ellenintézkedésekkel válaszolhatnak. Ezzel a modellel elemzi a kétoldalú monopólium, a duopólium és a koalíciók (kartellek) esetét.

Nines olyan tervhivatal, amely az összes egyéni haszon függvények és az összes vállalati termelési függvények ismeretében meg tudja határozni a társadalmi hozamot maximalizáló tervet. A tapasztalat bebizonyította, hogy a tökéletes verseny sem érhető el (mindig maradnak monopólium helyzetek), és ha megvalósulna akkor sem feltétlenül vezet igazságos elosztáshoz a fogyasztók között. Ezért javasolták a szocialisták a gazdaság többé vagy kevésbé kiterjedt tervszerű irányítását. Ennek megvalósítását tárgyalják a „szocializmus gazdasági

elmélete” néven. Malinvaud három modellt mutat be, amely az optimumhoz vezethet olyan helyzetben, amikor a központi tervhivatal előterjeszt egy előzetes tervet, ennek ismeretében a vállalatok javaslatokat tesznek, és ezeknek alapján határozzák meg a végleges tervet.

A könyv utolsó fejezetei három további vonatkozásban terjesztik ki a mikroökgazdaságtanban hagyományosan tárgyalt témák körét. Ezek: 1. a külső megtakarítások és a közületi szolgáltatások, 2. az idő-tényező (diszkontálás, termelés az időben, késés a ráfordítás felhasználása és a termék kibocsátása között), 3. a bizonytalanság figyelembe vétele.

A könyv teljesen elvontan tárgyalja a mikroökgazdaságtan matematizált elméletét. A modelleket egyidejűleg leírónak és normatívának is tekinti. Tehát nem veti el egészében a hagyományos elméletet, mint azt a szociológikusabb felfogású elméletek teszik, hanem megpróbálja azokat továbbfejlesztve (pl. a bizonytalanság figyelembe vételével) a valósághoz közelebb hozni.

A. R.

W. LEE HANSEN (szerk.): *Education, Income and Human Capital* (Oktatás, jövedelem és emberi tőke) Studies in Income and Wealth, No. 35, New York — London, 1970. National Bureau of Economic Research, 320 p.

A kötet a Wisconsin Egyetemen 1968-ban a jövedelemről és gazdagságról tartott konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza. A tanulmányok témakörük szerint három fő csoportba sorolhatók. Az első csoport témaköre az oktatás és a termelési függvények, a másodiké az iskolai végzettség és a jövedelemelosztás, a harmadiké pedig az oktatás és az emberi tőke világgazdasági aspektusaival foglalkoznak.

Az első fejezet első tanulmánya (SAMUEL BOWLES: *Az oktatási termelési függvények felé*) olyan termelési függvények felírásával és specifikálásával foglalkozik, amely egy-egy iskolatípus outputjának mérését

teszik lehetővé. A termelési függvény függő változója az iskolatípus outputja, a független változók pedig az adott iskolatípusnak a diákokra gyakorolt különböző hatásait, a diákokra gyakorolt iskolán kívüli egyéb környezeti hatásokat, valamint a diákoknak az adott iskolatípusba való belépése előtti képességeit és iskolai végzettségét veszik figyelembe. A szerző részletesen foglalkozik az oktatás outputjának és inputjának mérési lehetőségeivel, valamint a függvényben szereplő ismeretlen paraméterek becslésével. Végül egy konkrét oktatási termelési függvényt ismertet. A fejezet második tanulmánya (ZVI GRILICHES: *Az oktatásnak termelési függvényekben és növekedéseméletben betöltött szerepéről*) azon kísérletek eredményeiről számol be, melyek az „oktatási” változóknak a szokásos aggregált termelési függvényekbe való beépítésére irányulnak. Az elméleti fejtegetéseket itt is konkrét gyakorlati példák teszik szemléletesebbé. Végül az e fejezetet záró tanulmány (szerzője: YORAM BEN-PORATH) az oktatásnak, mint az emberi tőkébe való beruházásnak a vizsgálatával foglalkozik.

A második fejezet egyetlen tanulmányt tartalmaz B. R. CHISWICK tollából, aki az iskolai végzettség és a jövedelemeloszlás aszimmetriája közötti kapcsolatot elemzi területi adatok alapján. Empirikus vizsgálatai alapján arra a megállapításra jut, hogy a jövedelemeloszlás aszimmetriájában meglévő területi különbségek jelentős részben visszavezethetők az iskolázottságban mutatkozó területi különbségekre. Az is kiderült, hogy az iskolázottság szerinti megoszlás önmagában a jövedelemeloszlás pozitív aszimmetriáját idézi elő. Ez azt sugallja, hogy a jövedelemeloszlás még akkor is pozitív aszimmetriájú volna, ha az emberi tőke volna az egyetlen jövedelemforrás.

A harmadik fejezet két tanulmányban az oktatás és a komparatív előnyök kapcsolatáról, valamint a „brain drain”-nel kapcsolatos problémákról olvashatunk. A tanulmányok szerzői P. B. KENEN, illetve A. SCOTT. A fejezet első tanulmánya egyrészt összefoglalja a képzésnek és az emberi tőkének (vagy általánosabban: a felhalmozott tudásnak) a komparatív előnyökre, s következésképpen a külkereskedelmi struktúrára gyakorolt meghatározó szerepét, másrészt azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy mit kell tanulni ezen előnyök érvényesítése érdekében: elméleti vagy gyakorlati ismereteket. A második tanulmány a brain drain közgazdasági vizsgálatának három típusára hívja fel a figyelmet: annak vizsgálatára, hogy egyáltalán okozhat-e a brain drain problémát, továbbá a brain drain okainak elemzésére vándorlási,

valamint egyéni viselkedési adatok alapján.

A tanulmánykötetet szerkesztői előszó, az egyes tanulmányokhoz való hozzászólások és a konferencia rövid áttekintése egészítik ki.

V. L.

HELLWIG, Z. (szerk.): *Zarys ekonometrii*. (Az ökonometria vázlata.) Második, javított és kiegészített kiadás. Warszawa, 1970. Panstwowe Wydawnictwo Ekonomiczne. 575 p.

Ez a Hellwig és szerzőtársai (Bartosiewicz, Cieslak és Niedzielska) által megírt ökonometria tankönyv vagy kézikönyv érdekes összehasonlításokra ad alkalmat Pawlowski ugyancsak lengyel ökonometria könyvével, amely a közelmúltban magyarul is megjelent. Az utóbbi ugyanis elsősorban makroközgazdaságtani ökonometriai elemzési módszereket tárgyal: népgazdasági modelleket, a létfenntartási költségek alakulását, a jövedelemeloszlást leíró modelleket, az aggregált keresleti függvényt stb. Hellwigék ökonometriája viszont alapvetően a vállalati közgazdaszok számára íródott: piacutatással, vállalati termelési modellel (többek között vállalati input-output táblákkal), lineáris programozással, szervezési modellel, hálótervezéssel foglalkozik.

A gyakorlati alkalmazásokat tárgyaló második részt megelőzi egy módszertani rész és követi egy hosszú matematikai függelék.

A módszertani rész a regresszióelemzésen alapul. A teljesen gyakorlati mintapéldák mellett leírja Hellwig értelmezését a regressziós egyenletről. Eserint az utóbbi egy közelítő függvény és a leghelyesebb azt a tartományt kijelölni, amelyen a belül a megközelíteni kívánt valóságos függvény elhelyezkedik, nem pedig a meghatározott regressziós függvényt azonosítani a valósággal.

A függvények paramétereinek meghatározási módszerei közül csak az egyszerű legkisebb négyzetek módszerét, valamint annak egy leegyszerűsített változatát tárgyalja, abból a megfontolásból, hogy ebben a könyvben, az input-output modellektől eltérően, csak olyan modelleket tárgyalnak, ahol az egyszerű legkisebb négyzetek módszerét alkalmazni lehet, mivel nem fordulnak elő kölesönösen összefüggő endogén változókat tartalmazó egyenletek.

Foglalkozik viszont azoknak a statisztikai hipotéziseknek verifikálásával, amelyeken a lineáris regresszióelemzés alapul. Ezek: a regressziós függvénytől való eltérések véletlenszerűsége, a valószínűségi

tag normáleloszlása (Hellwig saját tesztje segítségével), valamint a változók közötti összefüggés linearitása.

Külön fejezet tárgyalja az előrebecslés módszereit.

A matematikai rész a kétdimenziós valószínűségi eloszlások alapfogalmait, a lineáris algebra és a lineáris programozás elemeit ismerteti.

A tárgyalás viszonylagos egyszerűsége és a sok konkrét példa használhatóvá teszi a könyvet azok számára, akik gyakorlati vállalati problémák megoldásában akarják

az ökonometriai módszereket felhasználni. A vállalati problémákra koncentráció következtében a nem szoros értelemben vett ökonometriai fejezetek is, mint a szervezeti problémák és a hálótervezés, beleilleszkednek a munkába és nem hiányoljuk a makroproblémákat és az azokban használható bonyolultabb becslési módszereket. A vállalatok önállóságának növekedése feltehetően fokozni fogja a mikroszintű ökonometriai kutatások iránti érdeklődést.

A. R.